

JERZY WOŹNICKI

## **Nowa dyscyplina – „nauki o polityce publicznej” usytuowana w dziedzinie nauk społecznych<sup>\*\*</sup>**

### **1. Wstęp**

Polityka publiczna postrzegana jest jako podejmowanie przez władzę publiczną powiązanych ze sobą decyzji i działań dla osiągnięcia określonych celów, w sytuacji gdy mechanizmy rynkowe nie mają zastosowania albo same nie mogłyby działać dostatecznie efektywnie. „Nauki o polityce publicznej”, powstające pierwotnie jako gałąź nauk o polityce, zyskały obecnie swoją własną tożsamość dyscypliny należącej do nauk społecznych. W literaturze proponowane są różne określenia pojęcia polityka publiczna. Można jednak wyróżnić wspólne elementy dla różnych definicji: polityka publiczna jest inicjowana przez władzę publiczną w imieniu społeczeństwa/społeczności lokalnej, jest określana, interpretowana i realizowana przede wszystkim przez podmioty publiczne, rzadziej przez prywatne i pozarządowe, a także obejmuje to, czego władza publiczna postanawia nie realizować.

W krajach rozwiniętych od dawna działają jednostki organizacyjne, przede wszystkim uniwersyteckie, prowadzące studia i badania nad polityką publiczną (patrz Dodatek pkt b tego artykułu). W Europie Środkowo-Wschodniej studia nad polityką publiczną zaczęły się rozwijać na początku ostatniej dekady poprzedniego wieku. Na szczególną uwagę zasługują działania podejmowane przez Uniwersytetu Komenskeho (Comenius University) w Bratysławie, na którym już od 1991 r. czyniono starania w celu włączenia zagadnień związanych z polityką publiczną do programu kształcenia. Pierwszy przedmiot poświęcony tej tematyce został uruchomiony w 1995 r., a w 2007 r. pierwsi absolwenci studiów magisterskich w Instytucie Polityki Publicznej opuścili mury tej uczelni. Rozpoczęto także rekrutację na studia doktoranckie.

---

\* Prof. dr hab. Jerzy Woźnicki, Wydział Elektroniki i Technik Informatycznych Politechniki Warszawskiej

\*\* Opis ten został opracowany przez autora w ramach prac Zespołu ds. Nowych Dyscyplin Naukowych Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów, powołanego przez Prezydium CK w ślad za wprowadzeniem nowych dyscyplin naukowych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych.

W Polsce na szczególne podkreślenie zasługują prace prowadzone przez Instytut Polityki Społecznej UW oraz tradycje badań nad polityką edukacyjną i naukową, a w tym badania oświatowe realizowane w Instytucie Badań Edukacyjnych, a także prowadzone przez różne instytucje badania nad szkolnictwem wyższym i polityką naukową (centra i zespoły w UW, PW, UJ). W UAM działa Centrum Studiów nad Polityką Publiczną. W okresie ostatnich 10 lat prace projektowe i badawcze nad szkolnictwem wyższym oraz polityką naukową i innowacyjną prowadzone są wspólnie przez Fundację Rektorów Polskich i Instytut Społeczeństwa Wiedzy – pozarządowe organizacje pożytku publicznego współtworzące sektorowy *think-tank*<sup>1</sup>.

## 2. Przedmiot i zakres badań

Nauki o polityce publicznej w skali międzynarodowej należą do względnie młodych, ale szybko rozwijających się, dyscyplin naukowych. Jest ona zorientowana na wyzwania, przed którymi staje państwo w określonych obszarach przestrzeni publicznej. Dyscyplina ta zajmuje się pomnażaniem i dostarczaniem wiedzy z intencją jej wykorzystywania do rozwiązywania przez władze publiczne konkretnych problemów.

Polityka wiąże się ściśle z państwem. Dotyczy urzędów, gdzie jest kategorią odnoszącą się do władzy, i działania ludzkiego – czyli sztuki polityki. Polityczność determinowana jest zarówno przez działanie, jak i przez organizację i wiąże się z realizacją zadań związanych z interesem publicznym.

Polityka publiczna służy nadawaniu porządku zadaniom publicznym, od ich projektowania, poprzez realizowanie, aż do oceny wyników. Politykę publiczną można określić jako zbiór procesów, których realizację podejmuje administracja w ramach swej misji zaspokajania potrzeb publicznych. Oznacza to, że cele polityki publicznej wskazywane są przez szeroko pojmowane podmioty sprawujące władzę (w tym także organy władzy ustawodawczej), a konkretyzacja i wykonywanie zadań powierzane są organom administracji publicznej. Poszukiwanie rozwiązań jest domeną ministerstw na poziomie rządowym oraz zarządów i urzędów w samorządach<sup>2</sup>.

Wyraźnego rozróżnienia wymagają pojęcia: *Politics* i *Policy*. Polityka publiczna powinna być rozumiana jako *Policy Making*. To proces, przez który rząd/władza publiczna przekłada swoje wizje polityczne na strategię, plany i programy, aby osiągnąć zakładane

<sup>1</sup> Patronat nad FRP sprawuje Politechnika Warszawska. Partnerami strategicznymi w okresie działania FRP-ISW stały się Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich, a ponadto Telekomunikacja Polska, PKN ORLEN, SYGNITY i UNESCO-Cepes.

<sup>2</sup> Patrz: W. Kotowicz, W. Tomaszewski, A. Żukowski *Nauki o polityce publicznej*, notatka robocza zawierająca propozycje przedłożone do wykorzystania w pracach zespołu CK (2011 r.) *niepublikowana*.

efekty w działaniach na rzecz dobra wspólnego. Polityka publiczna oznacza przekładanie postulatów na działania, godzenie wartości i wizji z interesami i realiami – poruszanie się pomiędzy sporem ideowym a grą interesów<sup>3</sup>.

W badaniach prowadzonych w ramach nowej dyscypliny – nauki o polityce publicznej, sytuują się różnorodne zagadnienia, których precyzyjne i jednoznaczne zakwalifikowanie do jednej z dotąd istniejących, wcześniej zdefiniowanych, dyscyplin naukowych nastęrczało wiele trudności. Jest to bowiem przestrzeń badań o charakterze hybrydowym, wieloobszarowym i interdyscyplinarnym co najmniej w takim stopniu, w jakim zróżnicowany jest zakres polityk publicznych. Uwzględnienie sektorowego charakteru zagadnień i przenikania się różnych dyscyplin, różnorodności aspektów i swoistego charakteru tej problematyki ma zatem istotne znaczenie. Na tle wynikającego z tego zróżnicowania problematyki badawczej elementami łączącymi i zapewniającymi spójność nowej dyscypliny są podstawy metodyczne, wspólne standardy i instrumentarium badawcze oraz – co być może jest najważniejsze – w znacznej części utylitarne przeznaczenie wyników badań.

W świetle zakresu i dorobku badań prowadzonych w ramach nowej dyscypliny w różnych krajach jasno rysuje się jej odrębność. Dotyczy to zwłaszcza przedmiotu i celu badań. Ograniczając się do zwięzłych stwierdzeń – przedmiotem tym są przede wszystkim uwarunkowania, w ramach których realizowane są poszczególne polityki, działające w ich ramach instytucje oraz zasoby publiczne, analizowane we wszystkich aspektach i wymiarach ich funkcjonowania, a także ich interakcje z bliższym i dalszym otoczeniem, a w tym relacje międzyinstytucjonalne. Badania i analizy są jednak programowane przede wszystkim ze względu na obszar i cele poszczególnych polityk publicznych. Zakres badań obejmuje znaczenie, źródła, uwarunkowania, treść (w tym podstawy teoretyczne, cele, instrumenty, grupy docelowe, podmioty, procesy od tworzenia do implementacji i oceny) oraz osiągnięte rezultaty i konsekwencje polityki publicznej.

Podsumowując, możemy stwierdzić, że przedmiotem badań jest polityka publiczna obejmująca rządzenie i zarządzanie na różnych poziomach (międzynarodowym, narodowym, regionalnym lub innym lokalnym) i relacje między nimi w odniesieniu do wszystkich spraw i problemów uznawanych za publiczne. W szczególności dotyczy to spraw i problemów o charakterze ustrojowym, politycznym, gospodarczym, społecznym i socjalnym.

Przedmiotem badań nad polityką publiczną są<sup>3</sup>:

- aktorzy instytucjonalni (partie polityczne, politycy, administracja, organizacje rządowe, samorządowe i pozarządowe, w tym te o charakterze naukowo-badawczym, obywatele, grupy nacisku, eksperci, media, ...) i procesy decyzyjne (zwłaszcza rela-

---

<sup>3</sup> Patrz: G. Praweńska-Skrzypek, uwagi nadesłane do wykorzystania w pracach Zespołu CK (2011 r.) *niepublikowane*.

cje między politykami a biurokratami, udział społeczeństwa w procesach decyzyjnych, rola ekspertów),

- techniki równoważenia interesów, wymiany doświadczeń i poszukiwania najlepszych rozwiązań,
- procesy formułowania celów i zadań oraz ich wdrażania, a także relacje między tymi procesami,
- kreowanie ciał pośredniczących, polityzacja, partnerstwo PPP, prywatyzacja zadań publicznych, badania sprawności i skuteczności polityk publicznych,
- analiza treści i struktura wewnętrzna polityki publicznej, w tym polityk adresowanych sektorowo, modele ich implementacji, narzędzia ich wdrażania, sposoby realizacji i oceny wraz z poszukiwaniem wskaźników i mierników skuteczności tych polityk, a także procedury dokonywania pomiaru i ewaluacji oraz sporządzania raportów.

### 3. Cel badań

Nauki o polityce publicznej zostały wyodrębnione jako dyscyplina w dziedzinie nauk społecznych ze względu na narastającą potrzebę doskonalenia procesu kształtowania i oceny polityk publicznych, a w tym formułowania ich założeń, celów, planów strategicznych i realizacyjnych oraz ewaluacji i weryfikacji osiągniętych wyników. Badania o charakterze poznawczym (podstawowe) prowadzone w zakresie nauk o polityce publicznej mają na celu konceptualizowanie, operacjonalizowanie, a następnie opisywanie, wyjaśnianie oraz ewaluowanie polityki publicznej jako pewnej całości, a także tego, co się na nią składa w poszczególnych jej obszarach (sektorach, branżach, działach).

Aby móc analizować określoną politykę publiczną – co należy do ważnych zadań nowej dyscypliny – niezbędne jest uwzględnienie jej następujących komponentów: układ instytucjonalny, rozwiązania i narzędzia, szczegółowe plany wykonawcze, zasoby organizacyjne i finansowe, kadry, mechanizmy komunikacji społecznej, monitorowanie i ocena<sup>4</sup>.

Celem badań jest dostarczanie twórcom i realizatorom polityk publicznych wiedzy znajdującej swoje zakorzenienie w prowadzonych badaniach, niezbędnej do weryfikacji treści tych polityk, z uwzględnieniem polityki prorozwojowej kraju, w szczególności dotyczącej zwiększania jego pozycji międzynarodowej i bezpieczeństwa, konkurencyjności, wzrostu jego potencjału, a w tym zasobów materialnych i niematerialnych, problematyki edukacyjnej, społecznej i ekonomicznej, zwłaszcza w wymiarach mających szczególne znaczenie dla obywateli i instytucji wykonujących zadania publiczne<sup>5</sup>.

<sup>4</sup> Patrz: *Nauka o polityce publicznej*, notatka robocza zawierająca propozycje Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego, przedłożone do wykorzystania w pracach zespołu CK (2011 r.) *niepublikowana*.

<sup>5</sup> Patrz: W. Kotowicz, W. Tomaszewski, A. Żukowski *Nauki o polityce publicznej* notatka robocza zawierająca propozycje do wykorzystania w pracach zespołu CK (2011 r.) *niepublikowana*.

W polu zainteresowań nauk o polityce publicznej znajdują się zagadnienia służące rozpoznawaniu i rozumieniu mechanizmów dokonywania wyboru oraz decydowania publicznego, a także związane z tym uwarunkowania implementacyjne. W ramach nowej dyscypliny trzon stanowią prace badawcze nad<sup>6</sup>:

- podstawami teoretycznymi i metodologią badań,
- zinstytucjonalizowanymi procesami podejmowania decyzji, łącznie z analizą ich kulturowego i społecznego kontekstu,
- relacjami ośrodków władzy ze społeczeństwem obywatelskim, w których uwzględnia się transfery zasobów oraz sieci relacji nieformalnych,
- instrumentami polityki publicznej, m.in. współpracą administracji publicznej z podmiotami niepublicznymi (prywatnymi) w ramach procesów decyzyjnych oraz realizacji przedsięwzięć związanych z dostarczaniem dóbr (usług) publicznych,
- zarządzaniem publicznym,
- założeniami, realizacją oraz ewaluacją polityk sektorowych, dokonywaną m.in. w oparciu o przesłanki oceny rezultatu, a także względy etyczne i ekonomiczne,
- politykami sektorowymi usytuowanymi przede wszystkim w obszarach: kierowania procesami rozwoju (szeroko rozumianego), dotyczących spraw i usług społecznych (m.in. zdrowie, edukacja, rynek pracy, kultura, bezpieczeństwo i inne), usług technicznych (usługi komunalne, infrastruktura, ochrona środowiska, transport i inne), co wymaga prowadzenia polityki edukacyjnej, naukowej i kulturalnej, polityki społecznej, gospodarczej i rynku pracy, a także polityki bezpieczeństwa, z uwzględnieniem badań nad administracją publiczną.

W przypadku dyscypliny – nauki o polityce publicznej, szczególne znaczenie, większe niż w wielu innych obszarach badawczych, ma synteza procesu badawczego zawierająca rekomendacje adresowane do opinii publicznej i organów władzy publicznej odpowiedzialnych za realizację właściwych dla siebie polityk sektorowych lub horyzontalnych. Formułowanie rekomendacji, ocena efektów podejmowanych działań w ramach konkretnych polityk, a także analizy merytoryczne i metodologiczne związane z planowaniem i projektowaniem przedsięwzięć rozwojowych w państwie to istotne cele badań prowadzonych w ramach nowej dyscypliny.

#### 4. Określenie metod badawczych

Dyscyplina – nauki o polityce publicznej pozostaje w ścisłym związku z innymi dyscyplinami, a w tym z naukami o polityce, naukami o zarządzaniu publicznym (*public management*) (niewyodrębnionymi formalnie w Polsce, lecz dynamicznie rozwijającymi

---

<sup>6</sup> Patrz: R. Szarfenberg, C. Żołędowski *Nauki o polityce publicznej*, notatka robocza zawierająca propozycje przedłożone do wykorzystania w pracach zespołu CK (2011 r.) *niepublikowana*.

się) oraz naukami o administracji. Korzystając z osiągnięć nauk społecznych, może ona być rozwijana w oparciu o metody wykorzystywane w ramach tych nauk, ale efekty badań prowadzonych w obszarze polityki publicznej przyczyniają się również do ich rozwoju.

W badaniach nad polityką publiczną zorientowanych poznawczo dominują metody badawcze znane z nauk społecznych. Ważną rolę odgrywają tu metodologie o orientacji ilościowej, jakościowej lub mieszane. Istotne znaczenie mają metodologie komparatystyczne o nastawieniu ilościowym (włącznie z tworzeniem międzynarodowych baz danych porównawczych) lub jakościowym (historyczny instytucjonalizm).

W naukach o polityce publicznej zorientowanych praktycznie stosuje się dedykowane metodologie opierające się na schemacie podejmowania racjonalnych decyzji w procesie rozwiązywania problemów. Wśród nich wyróżniamy metody analizy problemów (diagnozowania) i metody analizy rozwiązań. Metodologiczna sekwencja wraz z dedykowanymi metodami jest zwykle następująca: wyjaśnienie problemu i zdefiniowanie zagadnienia (diagnoza), określenie kryteriów oceny rozwiązań oraz hierarchii ich ważności, wyszczególnienie alternatywnych rozwiązań, wskazanie niezbędnych informacji i danych charakteryzujących formę i treść rozwiązań oraz ich zamierzonych i ubocznych skutkach (włącznie z dowodami lub przesłankami ich skuteczności), analiza i ewaluacja rozwiązań z uwzględnieniem kryteriów oceny i wykorzystaniem ważonych ocen częściowych i łącznych, porównanie rozwiązań oraz rekomendacje dotyczące sposobów rozwiązania problemu i proponowanych rozwiązań. Szczególne znaczenie mają „metody analizy” „koszty-korzyści”, „koszty-skuteczność”<sup>6</sup>.

W analizach polityki publicznej wykorzystuje się metody gromadzenia, przetwarzania oraz interpretacji danych dostępnych w ramach statystyki publicznej, a także danych ilościowych i jakościowych pozyskiwanych w badaniach terenowych, przy pomocy narzędzi wypracowanych w szczególności przez politologię, socjologię, ekonomię i prawo. Na ważną, swoistą dla nauk o polityce publicznej, metodę badawczą wyrosła metoda ewaluacji. Ze względu na interdyscyplinarność i wielodyscyplinarność badań nad polityką publiczną stosuje się w ich ramach metody, które przekraczają podziały międzydyscyplinowe, np. socjoekonomia, socjologia ekonomiczna, ekonomia problemów społecznych, psychologia społeczna itd.

Przykładowe narzędzia służące osiągnięciu celów badawczych obejmują:

- badania porównawcze,
- badania ewaluacyjne,
- analizy systemowe, w tym studia dotyczące regulatorów,
- studia strategiczne,
- projektowanie i realizację strategii,
- dedykowane badania opinii publicznej/zainteresowanych środowisk,
- foresight,

- analizę danych statystycznych,
- benchmarking,
- metody diagnostyczne,
- systemowe standardy jakości (ISO, TQM, QA),
- narzędzia wspierające procesy typologii, grupowania, klasyfikacji, pozycjonowania i rangowania,
- monitoring,
- metody badania skuteczności działania,
- badania historyczne.

## 5. Teorie już istniejące

Nauki o polityce publicznej jako ciągle młoda dyscyplina, nowa w Polsce, ale także stosunkowo od niedawna wprowadzona na świat, z natury rzeczy nie wypracowała własnej oryginalnej bazy teoretycznej, mając możliwość czerpania z bogatego dorobku teoretycznego innych dyscyplin o utrwalonej pozycji w naukach społecznych, w tym zwłaszcza nauk o polityce. Bazę teoretyczną nowej dyscypliny stanowią teorie: w naukach o polityce publicznej zorientowanych poznawczo – filozofia polityki publicznej (ontologia, epistemologia, metodologia), teorie ogólne polityki publicznej i jej analizy, teorie procesu polityki publicznej (teorie aktorów i partycypacji, koncepcje studialne), teorie ważne dla poszczególnych stadiów procesu polityki publicznej (teorie i typologie problemów publicznych/społecznych, teorie kształtowania i kontroli agendy systemów rządów i rządzenia, teorie projektowania i planowania polityki publicznej, teorie implementacji), typologie polityk publicznych i obszarów polityki publicznej, subsystemy polityki publicznej<sup>7</sup>.

W naukach o polityce publicznej zorientowanych bardziej praktycznie można wskazać: teorie i ramy analityczne dla rozwiązywania problemów społecznych, teorie i modele zastosowań wiedzy o polityce publicznej w praktyce pracy z nią, w tym ewaluacja nastawiona na zastosowanie wyników w praktyce polityki publicznej.

Ze względu na to, że wiele dyscyplin koncentruje uwagę na wybranych zmiennych (np. politologia na zmiennych politycznych, ekonomia – na ekonomicznych) lub na części obszaru polityki publicznej, mamy do czynienia z wieloma teoriami o charakterze dyscyplinowym lub częściowym, np. teorie politycznych czy ekonomicznych uwarunkowań i konsekwencji polityki publicznej, teorie polityki gospodarczej (a w tym np. teorie po-

---

<sup>7</sup> Wybrane teorie (ogólne ramy analityczne) o dużym znaczeniu dla programów badawczych, w szczególności dotyczących badania procesu polityki publicznej, to: *multiple governance framework* P. Huppego i M. Hilla jako alternatywa dla klasycznego *policy stages framework*, a także *advocacy coalitions framework* P. Sabatiera, *multiple-streams framework* J. Kingdona, *third generation design for research on implementation* M.L. Goggina et al., *social construction of target groups* H. Ingram, A.L. Schneider, analiza instytucjonalna E. Ostrom.

lityki pieniężnej, fiskalnej, rozwoju gospodarczego), teorii polityki społecznej (a w tym np. teorii polityki rynku pracy, polityki zabezpieczenia społecznego), a także teorii polityki edukacyjnej.

Należy jednak podkreślić w tym kontekście aplikacyjny charakter nowej dyscypliny będącej, zgodnie z celami badań prowadzonych w tym obszarze, zapleczem naukowym dla podejmowania decyzji przez organy państwa w ramach poszczególnych polityk publicznych.

## 6. Specjalności naukowe

Badania nad polityką publiczną ze względu na znaczną liczbę polityk sektorowych wymagają podejścia interdyscyplinarnego. Wynika to z faktu, iż sam proces formułowania treści polityk publicznych, ich implementacji oraz ewaluacji angażuje rozmaite dyscypliny nauki (obszary wiedzy) – politycznej i prawniczej, socjologicznej, ekonomicznej oraz sektorowej. W konsekwencji podobne zróżnicowanie powinno stanowić istotną przesłankę do określania specjalności/specjalizacji w ramach nauk o polityce publicznej.

Nie możemy przy tym tracić z pola widzenia znaczenia utylitarnego charakteru celów sektorowych badań w obszarze nauk o polityce publicznej, które sytuują ją przede wszystkim wśród nauk stosowanych.

Wiedza o charakterze sektorowym ma decydujące znaczenie dla kształtowania, analizy, ewaluacji i planowania strategicznego w ramach poszczególnych polityk o charakterze branżowym lub obszarowym. Stąd, wskazując specjalności w zakresie nauk o polityce publicznej, należy uwzględnić zróżnicowanie i złożoność polityk w ramach poszczególnych obszarów działania organów władzy publicznej. Właściwych odpowiedzi dostarcza tu ustawa o działach administracji rządowej. Dla zachowania naukowego charakteru nowej dyscypliny niezbędne jest umieszczenie w wykazie jej specjalności obszaru badań obejmującego podstawy teoretyczne i metodologiczne będące dorobkiem nauk o polityce. Wśród specjalności nowej dyscypliny powinien znaleźć się także obszar badań odwołujący się do dorobku nauk o zarządzaniu. Wychodząc z tych przesłanek, przedstawiamy niżej propozycje specjalności i specjalizacji naukowych.

Dwie pierwsze z nich mają charakter najogólniejszy, obejmują bowiem podstawy teoretyczne i metodologiczne nowej dyscypliny oraz zagadnienia w największym stopniu wymagające podejścia systemowego. Pozostałe, o charakterze bardziej aplikacyjnym, przedstawiamy w grupach możliwie jednorodnych z punktu widzenia problematyki badawczej, którą można połączyć w szersze obszary określające specjalności naukowe. W tekście zaproponowano nazwy własne specjalności, a w nawiasach przypisano im rozwinięcie nazw w wersji opisowej wraz z ich konkretyzacją w formie specjalizacji o węższym zakresie.

Wykaz zaproponowanych specjalności:

**PODSTAWY NAUK O POLITYCE PUBLICZNEJ**

(podstawy teoretyczne i metodologiczne)

**INSTRUMENTY POLITYKI PUBLICZNEJ I ICH ZASTOSOWANIE**

(instrumenty prawne, planistyczne, organizacyjne, kontrolne i inne)

**POLITYKA ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA WIEDZY**

(polityki: wzrostu kapitału intelektualnego, pomnażania dorobku kulturowego i ochrony dziedzictwa narodowego oraz rozwoju sektora wiedzy)

**POLITYKA SPOŁECZNA**

(polityki: społeczna, spraw rodziny, rozwoju rynku pracy i ochrony zdrowia)

**POLITYKA GOSPODARCZA**

(polityki: budżetu i finansów publicznych, gospodarki, wzrostu potencjału gospodarczego, rozwoju usług i zasobów oraz ochrony środowiska)

**POLITYKA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ZAGRANICZNYCH**

(polityki: zagraniczna, bezpieczeństwa i spraw wewnętrznych, sprawiedliwości i ochrony praw obywatelskich)

**Specjalność – podstawy nauk o polityce publicznej**

(podstawy teoretyczne i metodologiczne)

Specjalizacje	Kryterium wyodrębnienia	Powiązania z innymi dyscyplinami
nauki o polityce publicznej (podstawowe), nauki dla polityki publicznej (stosowane)	główna orientacja nauki o polityce publicznej	nauki o polityce, nauki o administracji
filozofia polityki publicznej, politologia polityki publicznej, ekonomia polityki publicznej, socjologia polityki publicznej	obszar wiedzy lub dyscypliny	
nauka o tworzeniu polityki publicznej, nauka o treści polityki publicznej, nauka o instrumentach określania i implementacji polityki publicznej	fazy polityki publicznej	
neoinstytucjonalna analiza polityki publicznej, funkcjonalistyczna analiza polityki publicznej, krytyczna analiza polityki publicznej, deliberacyjna i argumentatywna analiza polityki publicznej	podejście teoretyczno-metodologiczne	
ilościowe nauki o polityce publicznej, jakościowe nauki o polityce publicznej, ekonometria polityki publicznej, analiza sieciowa polityki publicznej, eksperymentalne i quasi-eksperymentalne analizy polityki publicznej	metodologia nauk społecznych stosowanych do analizy polityki publicznej	
ewaluacja użyteczności polityki publicznej, ewaluacja efektywności ekonomicznej polityki publicznej, ewaluacja skuteczności polityki publicznej	kryterium ewaluacyjne stosowane do analizy polityki publicznej	

**Specjalność – instrumenty polityki publicznej i ich zastosowanie**  
(instrumenty prawne, planistyczne, organizacyjne, kontrolne i inne)

Specjalizacje	Powiązania z innymi dyscyplinami
regulatory w polityce publicznej	nauki o zarządzaniu, ekonomia, nauki o administracji
polityki horyzontalne (dot. zasobów i usług publicznych, reform sektora publicznego itd.)	
instrumenty o charakterze zarządczym	

**Specjalność – polityka rozwoju społeczeństwa wiedzy**  
(polityki wzrostu kapitału intelektualnego, pomnażania dorobku kulturowego oraz rozwoju sektora wiedzy)<sup>8</sup>

Specjalizacje	Powiązania z innymi dyscyplinami
polityka edukacyjna: badania oświatowe i badania nad szkolnictwem wyższym	pedagogika – badania nad polityką oświatową, nauki o zarządzaniu, filozofia, psychologia, socjologia, ekonomia
polityka naukowa	bibliologia i informatologia, filozofia, ekonomia, nauki o zarządzaniu, nauki o polityce
polityka innowacyjna	
polityka kulturalna i ochrony dziedzictwa narodowego	kulturoznawstwo, historia sztuki, nauki o sztuce, nauki o zarządzaniu, bibliologia i informatologia
polityka informacyjna	nauki o poznaniu i komunikacji społecznej, bibliologia i informatologia
polityka cyfryzacji kraju (telekomunikacja i informatyzacja)	nauki o mediach, telekomunikacja, informatyka, nauki o zarządzaniu

**Specjalność – polityka społeczna**  
(polityki: społeczna, spraw rodziny, rozwoju rynku pracy i ochrony zdrowia)

Specjalizacje	Powiązania z innymi dyscyplinami
polityka społeczna (w tym np. polityka ludnościowa i rodzinna, polityka rynku pracy i prawa pracy, polityka zabezpieczenia społecznego, polityka usług osobistych i socjalnych, polityka wobec kościołów i związków wyznaniowych oraz mniejszości narodowych i etnicznych)	nauki o polityce, nauki o administracji, socjologia, nauki o rodzinie, nauki o zarządzaniu,
polityka zdrowotna	dziedzina nauk o zdrowiu, nauki o zarządzaniu,
polityka mieszkaniowa	budownictwo, nauki o zarządzaniu,
polityka w zakresie rozwoju kultury fizycznej i sportu oraz turystyki	dziedzina nauk o kulturze fizycznej, ekonomia, nauki o zarządzaniu

<sup>8</sup> Przyjęto założenie o stosowaniu zasady przynależności dydaktyk przedmiotowych do właściwych przedmiotowo dyscyplin naukowych.

**Specjalność – polityka gospodarcza**

(polityki: budżetu i finansów publicznych, gospodarki, wzrostu potencjału gospodarczego, rozwoju usług i zasobów oraz ochrony środowiska)

Specjalizacje	Powiązania z innymi dyscyplinami
budżet – finanse publiczne i instytucje finansowe	ekonomia, nauki o polityce, nauki o zarządzaniu
polityka gospodarcza (w tym gospodarka wodna, morska, rybołówstwo)	
polityka rolna, rynków rolnych i rozwoju wsi	dziedzina nauk rolniczych
polityka energetyczna	energetyka
polityka budowlana	budownictwo
polityka ochrony środowiska	ochrona środowiska, ekologia
polityka transportowa i infrastruktura	transport
gospodarka przestrzenna i rozwój miast	architektura i urbanistyka, nauki o zarządzaniu,
polityka rozwoju regionalnego	ekonomia, nauki o zarządzaniu
polityka konkurencji	

**Specjalność – polityka spraw wewnętrznych i zagranicznych**

(polityki: zagraniczna, bezpieczeństwa i spraw wewnętrznych, sprawiedliwości i ochrony praw obywatelskich)

Specjalizacje	Powiązania z innymi dyscyplinami
polityka o charakterze międzynarodowym: bezpieczeństwo zewnętrzne, procesy globalizacji i europeizacji, polityki wspólnotowe	nauki o polityce, nauki o bezpieczeństwie, socjologia, ekonomia, prawo
polityka ustrojowa (konstytucja i prawa obywatelskie)	nauki o polityce, nauki o administracji, prawo
polityka wymiaru sprawiedliwości	prawo
polityka kryminalna	nauki o bezpieczeństwie

**7. Związki z innymi dyscyplinami**

Wyłączając związki o charakterze branżowym, powiązania nauk o polityce publicznej z innymi dyscyplinami obejmują przede wszystkim:

- w dziedzinie nauk społecznych: nauki o polityce, socjologia, psychologia,
- w dziedzinie nauk ekonomicznych: ekonomia, finanse, nauki o zarządzaniu,
- w dziedzinie nauk prawnych: nauki o administracji, prawo,
- w dziedzinie nauk humanistycznych: nauki o zarządzaniu,

W szczególności powiązania te dotyczą takich zagadnień jak:

- Filozofia: filozofia polityczna, etyka praktyczna, etyka populacyjna, prakseologia,

- Ekonomia: ekonomia dobrobytu, teoria zawodności rynku, teoria zawodności państwa, ekonomia sektora publicznego (w tym ekonomiki sektorowe), teoria wyboru publicznego, neoinstytucjonalizm, teoria gier, analiza efektywności ekonomicznej (koszty-korzyści),
- Nauki o polityce edukacyjnej: badania oświatowe, zarządzanie strategiczne, teoria i praktyka związane ze specyfiką kształcenia obszarowego lub przedmiotowego (a w tym *engineering education*, *medical education* i inne),
- Nauka o polityce społecznej: teorie państwa dobrobytu, teorie polityki społecznej, teorie poszczególnych polityk społecznych, analiza normatywna,
- Socjologia: teoria wyboru społecznego, socjologia problemów społecznych, socjologia życia publicznego, socjologia prawa,
- Politologia: teorie państwa, polityki i administracji publicznej, teorie decyzji politycznych,
- Prawo: polityka prawa, nauka administracji publicznej,
- Zarządzanie: zarządzanie strategiczne, zarządzanie publiczne,
- Geografia społeczno-ekonomiczna: teorie rozwoju regionalnego, lokalnego,
- Ewaluacja: ewaluacja polityki publicznej, ewaluacja programów publicznych i społecznych.

### **8. Uczelnie w Polsce prowadzące kierunek studiów/kształcące w obszarze nauk o polityce publicznej**

Obecnie nie ma takiego kierunku w ramach studiów, nie występował on na liście kierunków określonej przez ministra, nie był też prowadzony jako kierunek unikatowy na żadnej polskiej uczelni.

Jeżeli chodzi o kierunki o zbliżonym charakterze, to jedynym do tej pory zorientowanym bezpośrednio na część obszaru polityki publicznej jest kierunek polityka społeczna, wprowadzony na listę kierunków w 2007 r. dzięki staraniom Instytutu Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego. Obecnie kierunek jest prowadzony na kilku uczelniach.

Obszary polityki publicznej występują jako treści programowe w standardach kształcenia na kierunkach:

- politologia (samorząd i polityka lokalna, polityka społeczno-gospodarcza),
- ekonomia (polityka społeczna, polityka gospodarcza),
- zdrowie publiczne (polityka społeczna i zdrowotna),
- administracja (polityka społeczna),
- stosunki międzynarodowe (polityka zagraniczna Polski, międzynarodowa polityka społeczna),
- europeistyka (polityki wspólnotowe),

- praca socjalna (problemy społeczne oraz instytucje polityki społecznej),
- profilaktyka społeczna i resocjalizacja (unikatowy kierunek na UW, przestępczość i polityka kryminalna),
- polityki wspólnotowe.

Niekiedy pojawiają się specjalizacje na innych kierunkach studiów albo studia podyplomowe o nazwach zawierających termin „polityka publiczna”, np. Public Policy and Administration: nowa polityka społeczna i administracja publiczna (studia dwujęzyczne, specjalizacja na kierunku socjologia na II stopniu studiów, Collegium Civitas), zarządzanie i polityka publiczna (studia podyplomowe UKSW, głównie nastawione na administrację publiczną), narzędzia analizy polityk publicznych (studia podyplomowe UE w Krakowie), polityka publiczna i prawo administracyjne (Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie).

Od roku akademickiego 2012/2013 Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, we współpracy z Uniwersytetem Śląskim w Opawie oraz Uniwersytetem Pavla Jozefa Šafárika w Koszycach, w ramach kierunku gospodarka i zarządzanie publiczne będą oferować studia II stopnia polityka publiczna i administracja publiczna w Europie Środkowej.

## 9. Uwagi końcowe

- 1) Podkreślenia wymaga, że osoby odpowiedzialne za realizację polityki publicznej w określonym zakresie lub realizujące taką politykę obecnie albo w przeszłości, przez sam ten fakt nie mogą być kwalifikowane jako badacze posiadający konkretne osiągnięcia na gruncie nauk o polityce publicznej. Do tego, aby tak było, niezbędne jest legitymowanie się potwierdzonym dorobkiem naukowym w tym zakresie, analogicznie jak ma to miejsce w innych dyscyplinach naukowych (artykuły, książki, referaty na konferencjach naukowych, udział w projektach badawczych, recenzje itd.). To taki dorobek, a w jego ramach konkretne osiągnięcia, stanowi właściwą podstawę do uznania przez CK, że określona osoba może reprezentować dyscyplinę nauki o polityce publicznej (w ramach danej specjalności naukowej), w rozumieniu art. 6 Ustawy o stopniach i tytułach.
- 2) Postuluje się, aby sprawami dotyczącymi nauk o polityce publicznej zajmowała się specjalnie powoływana sekcja doraźna Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów, współpracująca z konsultantami spoza CK, wskazanymi przez Prezydium CK na wniosek Zespołu CK ds. nowych dyscyplin naukowych. Ekspert ci pełniliby funkcje doradcze, opiniodawcze i recenzenckie przy poszanowaniu uwarunkowań ustawowych i statutowych działania CK.
- 3) Proponuje się żeby, ze względu na heterogeniczny charakter nowej dyscypliny naukowej, uprawnienia do nadawania stopni naukowych były przyznawane w dyscyplinie pn. nauki o polityce publicznej – we wskazanej we wniosku specjalności (patrz

lista specjalności naukowych przedstawiona w p. 6). Wymagania kadrowe powinny dotyczyć obecności w radzie naukowej 1-2 specjalisty(ów) reprezentujących przynajmniej jedną ze specjalności ogólnych, tj. podstawy nauk o polityce publicznej i instrumenty polityki publicznej i ich zastosowanie, oraz pozostałych ekspertów z grona 5 wymaganych specjalistów, zgodnie z ustawą reprezentujących wnioskowaną specjalność, wybraną z listy specjalności naukowych należących do dyscypliny.

**Podziękowania:** Autor wykorzystał w swym tekście uwagi i sugestie oraz wybrane stwierdzenia zawarte w notatkach nadesłanych przez: dra hab. Cezarego Żołędowskiego i dra hab. Ryszarda Szarfenberga z Instytutu Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego, prof. dra hab. Grażyny Prawelskiej-Skrzypek z Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Instytut Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz dra Wojciecha Kotowicza, dra Waldemara Tomaszewskiego, prof. dra hab. Arkadiusza Żukowskiego z Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Autor składa za to serdeczne podziękowanie.

## Literatura

- Ferlie E., Lynn Jr. L.E., Pollitt C. ed. (2007): *The Oxford Handbook of Public Management* (Oxford Handbooks in Business and Management C), Oxford University Press.
- Fischer F., Miller G.J. ed. (2006): *Handbook of Public Policy Analysis: Theory, Politics, and Methods*, CRC Press, Taylor & Francis Group.
- Frederickson H.G., Smith K.B. (2003): *The Public Administration Theory Primer*, Westview Press.
- Gomery D. (2008): *Public policy*, International Encyclopedia of the Social Sciences, 2nd edition, Volume 6, edited by William A. Darity Jr., MacMillan Library Reference.
- Guy-Peters B., Pierre J. ed. (2003): *Handbook of Public Administration*, Sage Publications.
- Guy-Peters B., Pierre J. ed. (2006): *Handbook of Public policy*, SAGE.
- Hausner J. (2007): *Polityka a polityka publiczna*, Zarządzanie publiczne nr 1, s. 43-60.
- Hill M. ed. (1993): *The Policy Process: A Reader*, Prentice Hall.
- McCool D.C. (1995): *Public Policy Theories, Models, and Concepts: An Anthology*, Prentice Hall.
- Miller G.J., Yang K. ed. (2008): *Handbook of Research Methods in Public Administration*, CRC Press, Taylor & Francis Group.
- Moran M., Rein M., Goodin R.E. ed. (2008): *The Oxford Handbook of Public Policy* (Oxford Handbooks of Political Science), Oxford University Press.
- Parsons W. (1995): *Public Policy: An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis*, Edward Elgar.
- Sabatier P. ed. (2007): *Theories of the Policy Process*, Westview Press.
- Stillman II R.J. (9 wydanie z 2009): *Public Administration: Concepts and Cases*, Houghton Mifflin.

## **DODATEK**

### **Odniesienia o charakterze międzynarodowym na tle uwarunkowań krajowych**

a) Wybrane czasopisma naukowe w obszarach badań nowej dyscypliny mające charakter ogólny lub specjalistyczny

Przykładowe periodyki międzynarodowe

#### **OGÓLNE**

- Canadian Public Policy – Analyse de Politiques
- Comparative Political Studies
- Development Policy Review
- European Journal of Political Research
- Evaluation and Program Planning
- Evidence & Policy: A Journal of Research, Debate and Practice
- Governance – an International Journal of Policy Administration and Institutions
- Government and Opposition
- Harvard Journal of Law and Public Policy
- Journal of Comparative Policy Analysis
- Journal of European Public Policy
- Journal of Policy Analysis and Management
- Journal of Policy Modeling
- Journal of Policy Reform
- Journal of Public Policy
- Journal of Public Policy & Marketing
- Policy and Society
- Policy Science
- Policy Studies Journal
- Politics & Policy
- Regulation & Governance
- State Politics & Policy Quarterly

#### **POLITYKA EDUKACYJNA I NAUKOWA**

- Assessment and Evaluation in Higher Education
- Educational Policy
- Higher Education in Europe
- Higher Education Management and Policy
- Higher Education Policy
- International Higher Education
- Journal of Computing in Higher Education
- Journal of Education Policy
- Journal of Educational Measurement
- Journal of Educational Psychology

- Journal of Educational Research
- Journal of Further and Higher Education
- Quality in Higher Education
- Research Policy
- Studies in Higher Education

#### POLITYKA ENERGETYCZNA

- Energy Policy
- Energy Sources Part B-Economics Planning and Policy

#### POLITYKA OCHRONY ŚRODOWISKA

- Environment and Planning C-Government and Policy
- Environmental Science & Policy
- Forest Policy and Economics

#### POLITYKA PRZESTRZENNA

- European Spatial Research and Policy

#### POLITYKA INFORMACYJNA

- Government Information Quarterly
- Information Economics and Policy
- Journal of Government Information

#### POLITYKA ZDROWOTNA

- Health Policy
- Health Policy and Planning
- Journal of Health Politics Policy and Law
- Journal of Public Health Policy

#### POLITYKA MIESZKANIOWA

- Housing Policy Debate

#### POLITYKA GOSPODARCZA

- Journal of Economic Policy Reform

#### POLITYKA SPOŁECZNA

- Journal of European Social Policy
- Journal of Social Policy
- Journal of Women Politics & Policy
- Population Research and Policy Review
- Social Policy & administration

#### POLITYKA MIĘDZYNARODOWA

- World Policy Journal

Czasopisma naukowe w obszarze badań:

- Polityka Energetyczna
- Polityka Społeczna
- Polityka Zdrowotna
- Polityka Gospodarcza
- Polityka Gospodarcza Polski w Integrującej się Europie
- Zarządzanie Publiczne
- Zarządzanie Publiczne Zeszyty Naukowe UJ
- Polityka Społeczna. Miesięcznik poświęcony pracy i sprawom socjalnym
- Dialog. Pismo dialogu społecznego
- Problemy Polityki Społecznej. Studia i dyskusje
- Nauka
- Nauka Polska
- Zdrowie Publiczne

b) Przykładowe ośrodki naukowo-badawcze na świecie i w kraju

- Andrew Young School of Policy Studies at Georgia State University
- Ateneo School of Government at the Ateneo de Manila University
- Blavatnik School of Government at the University of Oxford
- Central European University, Budapest
- Centre for Higher Education Policy Studies
- Centrum Badań nad Szkolnictwem Wyższym UJ
- Centrum für Hochschulentwicklung
- Centrum Studiów nad Polityką Publiczną UAM
- College of Economics, Finance, and Politics at Polytechnic University of the Philippines
- Daniel J. Evans School of Public Affairs at the University of Washington
- Dubai School of Government, Dubai
- École nationale d'administration
- Faculty of Technology, Policy and Management at the Delft University of Technology
- Fundacja Rektorów Polskich-Institut Społeczeństwa Wiedzy
- Georgetown Public Policy Institute
- Gerald R. Ford School of Public Policy at the University of Michigan
- Goldman School of Public Policy at the University of California, Berkeley
- H. John Heinz III College, School of Public Policy & Management at Carnegie Mellon University
- Harris School of Public Policy Studies at the University of Chicago
- Hertie School of Governance, Berlin
- Hubert H. Humphrey School of Public Affairs at the University of Minnesota
- Indian Institute of Management Bangalore, Post Graduate Programme in Public Policy and Management (PGPPM)
- Instytut Badań Edukacyjnych
- Institut d'Études Politiques de Paris
- Institute of Rural Management, Anand (IRMA)
- Instytut Spraw Publicznych

- 
- John F. Kennedy School of Government at Harvard University
  - Johns Hopkins Institute for Policy Studies at Johns Hopkins University
  - Lee Kuan Yew School of Public Policy at the National University of Singapore
  - London School of Economics and Political Science
  - London South Bank University
  - Lyndon B. Johnson School of Public Affairs at the University of Texas at Austin
  - Maastricht Graduate School of Governance at Maastricht University
  - Martin School of Public Policy and Administration at the University of Kentucky
  - Max-Planck-Institute for the Study of Societies
  - Maxwell School of Citizenship and Public Affairs at Syracuse University
  - Multi Actor Systems Department, Delft University of Technology
  - National College of Public Administration and Governance at University of the Philippines Diliman
  - National Graduate Institute for Policy Studies, Tokyo
  - Public Policy Institute at Georgetown University
  - Robert F. Wagner Graduate School of Public Service at New York University
  - Robert M. La Follette School of Public Affairs at the University of Wisconsin-Madison
  - Rockefeller College of Public Affairs and Policy at the University at Albany, SUNY
  - Sanford School of Public Policy at Duke University
  - School of International and Public Affairs at Columbia University
  - School of International and Public Affairs, Columbia
  - School of Policy, Planning, and Development at the University of Southern California
  - School of Public Affairs at American University
  - School of Public Affairs at the University of California, Los Angeles
  - School of Public and Environmental Affairs at Indiana University Bloomington
  - School of Public and International Affairs at the University of Georgia
  - School of Public Policy and Governance at the University of Toronto
  - School of Public Policy at Bristol University
  - School of Public Policy at the University of Maryland, College Park
  - Society for Research into Higher Education
  - The Bush School of Government and Public Service at Texas A&M University
  - The European Institute of Public Administration
  - The Lee Kuan Yew School of Public Policy and the National University of Singapore
  - The London School of Economics and Political Science
  - The RAND Corporation
  - Washington State Institute for Public Policy
  - Woodrow Wilson School of Public and International Affairs at Princeton University
  - Xavier Institute of Management, Bhubaneswar (XIM Bhubaneswar, also known as XIMB)
- c) Przykładowe dyscypliny tożsame lub pokrewne uprawiane za granicą
- Public policy studies, analysis and evaluation
  - Policy sciences
  - Political science

- Educational policy
- Social policy
- Public administration
- Public management
- Public governance

### **The public policy as an academic discipline**

The article concerns the description of the public policy as an academic discipline being a part of social sciences. The paper presents the subject, scope and goals of the scientific research. It also outlines the research methods useful in public policy, presents the existing theories and scientific special fields, connections with other disciplines, and also indicates universities in Poland, that lead in the field of study or education in the of public policy. At an international level the public policy as an academic discipline is relatively young, yet it is one of the most rapidly growing among scientific areas. Discipline public policy is closely linked with other disciplines, including the political sciences, public management sciences (not formally singled out in Poland, but rapidly developing) and also the science of administration and law. Benefiting from the achievements of social sciences, public policy can be developed on the basis of methods used in these sciences, but the results of research conducted in the area of public policies also contribute to their growth. The establishing of public policy as an academic discipline in social sciences followed the increasing need to improve policy-making and evaluation of public policies, including the formulation of their assumptions, goals, strategic planning and practice, as well as evaluation and verification of the results. In case of this discipline – the synthesis of the research process holds great importance, even greater than in many other areas of research. The synthesis process includes recommendations, addressed to the society and public authorities responsible for implementation of the relevant sectoral or horizontal policies.

**Key words:** public policy, new academic discipline, social sciences

